

Biogazdálkodás*

A tartalomról

- 1 Bevezető
- 1 A biogazdálkodás növekvő jelentősége
- 1 A bioterületek alakulása
- 2 A biogazdálkodást folytató gazdaságok száma
- 2 Az öko-gazdálkodás szabályozása
- 2 Az EU bioterületének bővülése
- 2 A tagországok részesedése az unió bioterületéből
- 2 Mit és hol termelnek legnagyobb arányban
- 3 A bioállattartás alakulása néhány kiemelt országban
- 3 A magyar biotermelés helyzete

Bevezető

A biogazdálkodás, más néven öko-gazdálkodás a mezőgazdaságnak olyan válfaja, amely során környezetkímélő, tradicionális biológiai, illetve mechanikai módszereket alkalmaznak, korlátozzák a környezetre és az egészségre veszélyes anyagok, technológiák (növényvédő szerek, műtrágya, génmódosítás) használatát.

A biogazdálkodás növekvő jelentősége

A biogazdálkodás jelentősége szerte a világon növekszik, az ilyen fajta mezőgazdasági termelésbe bevont területek nagysága 2000 óta megduplázódott. 2005-ben kissé visszaesett, de azóta ismét folyamatosan nő, és 2007-ben már meghaladta a 32 millió hektárt. Ebből Európa a második legnagyobb részt képviseli Ausztrália és Óceánia után, biogazdálkodásba bevont területe 4,3 millió hektárról 7,8 millióra nőtt az ezredforduló óta.

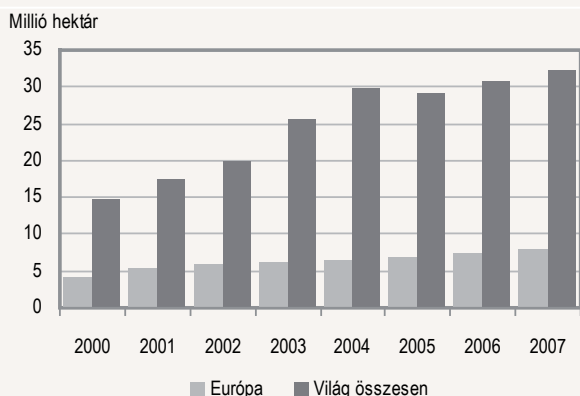
A bioterületek alakulása

A kontinensek közül Ázsia és Afrika ökoterelete nőtt legnagyobb arányban, 2007-ben 46, illetve 17-szeres volt a növekedés a 2000. évhez képest, de összességében még így is szerényebb arányt, 8,9, illetve 2,7%-ot képviselnek a világ teljes biogazdálkodásba bevont területéből. Az egyes országok közül Ausztrália bioterülete 12 millió hektár, ezzel önmagában mintegy 37%-át adja a világ összesének, és további 6 ország ökoterelete haladja meg az 1 millió hektárt (Argentína, Brazília, India, Kína, Egyesült Államok és Olaszország). Mezőgazdasági területből elfoglalt arányuk azonban Olaszország kivételével még a 3%-ot sem érte el.

A mezőgazdasági termelésbe bevont terület mellett jelentős részt képviselnek a vadon termő növények begyűjtési területei, a méhészetek, valamint az aquakultúra által hasznosított területek is, melyek 2007-ben világviszonylatban együttesen további 31 millió hektárt jelentettek. Ebből a legnagyobb volument képviselő vadon termő növények begyűjtési területének részaránya Európában és Latin-Amerikában meghaladta az 50%-ot.

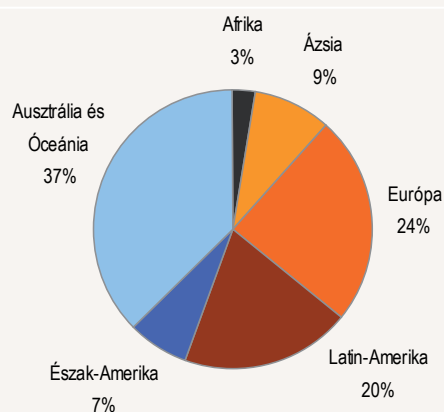
1. ábra

A bioterületek alakulása a világon és Európában 2000-2007 között

2. ábra

A bioterületek megoszlása kontinensek szerint, 2007

* Forrás: Eurostat adatbázis; The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends, 2006, 2007, 2008; IFOAM, International Federation of Organic Agriculture Movements; FIBL Survey; www.organic-world.net; www.biokultura.org..

A biogazdálkodást folytató gazdaságok száma

A rendelkezésre álló adatok szerint a világon 1,2 millió gazdaság foglalkozik biotermeléssel, illetve biotermékek begyűjtésével. Számuk azokban az országokban nagy, ahol viszonylag magas a vadon termő növények begyűjtésének aránya (Uganda, India, Etiópia, Tanzánia, Mexikó). Európában 4 uniós ország, Ausztria, Spanyolország, Görögország és Olaszország biogazdaságainak száma jelentős, 18–45 ezer közötti.

Az öko-gazdálkodás szabályozása

Ma már számos ország szabályozza az ökológiai gazdálkodás feltételeit. Az Európai Unió először 1991-ben alkotott rendeletet, melyben elsősorban a kertészeti termékekre vonatkozó kötelezettséget írtak elő. Ezzel összhangban alkották meg Magyarországon 1999-ben azt a kormányrendeletet, mely a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai követelmények szerinti előállítását, forgalmazását, jelölését és agrártermelésen belüli arányának növelését írja elő. Az Európai Unió Mezőgazdasági Bizottságának 2003. évi határozata 12 kilométerben szabta meg a géntechnológiával módosított növényektől való legkisebb távolságot. 2007-ben ugyancsak az unió tette kötelezővé az ökocímkek használatát a biotermékeken, és 70 helyett 95%-ban írta elő a biogazdálkodásból származó összetevők arányát.

Az EU bioterületének bővülése

Az EU ökoterelete 2003 óta az országonkénti bővítéssel és az új tagállamok belépésével több mint 40%-kal nőtt, 2007-ben már a világ bioterületének 22%-a az EU-ban található, a mezőgazdasági területből elfoglalt arányuk azonban változatlanul 4% körüli.

1. tábla

A biogazdálkodásba bevont területek alakulása az EU-ban

Év	Biogazdálkodásba bevont területek, ezer hektár	A világ bioterületének		A biotermelő gazdaságok száma
		A mezőgazdasági terület	százalékában	
2003 (EU-15)	5 045	4,02	19,6	137 301
2004 (EU-25)	5 779	3,72	19,3	141 917
2005 (EU-25)	6 258	4,05	21,4	160 750
2006 (EU-25)	6 859	4,06	22,3	179 453
2007 (EU-27)	7 161	3,94	22,2	186 761

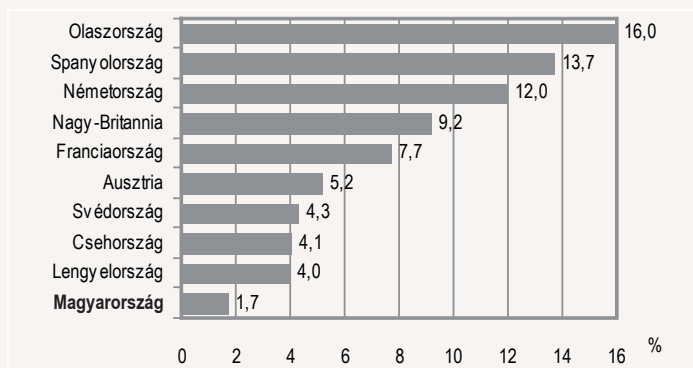
Dánia és Nagy-Britannia kivételével valamennyi uniós ország bioterülete nőtt 2003 óta, de a legnagyobb arányban az EU-hoz 2004 óta csatlakozott kelet-közép-európai országok öko-gazdálkodása fejlődött. Lettországon 7-szer, Litvániában 5-ször nagyobb területen gazdálkodtak 2007-ben, mint négy évvel korábban. Magyarország ökológiai gazdálkodásba bevont területe 2004-ig folyamatosan nőtt, azóta kismértékben csökkent ugyan, de a 122 270 hektárnyi terület még mindig nagyobb, mint 2003-ban.

A tagországok részesedése az uniós bioterületéből

Az uniós tagországok közül Olaszország részesedése a legnagyobb az EU összes bioterületéből, Spanyolországgal, Németországgal és Nagy-Britanniával együtt már az összes terület 50%-án gazdálkodnak. Magyarország Litvániával, Romániával és Szlovákiával közel azonos, 2% körüli arányt képvisel az uniós ökotereletéből.

3. ábra

A biogazdálkodásba bevont területek aránya, EU-27=100

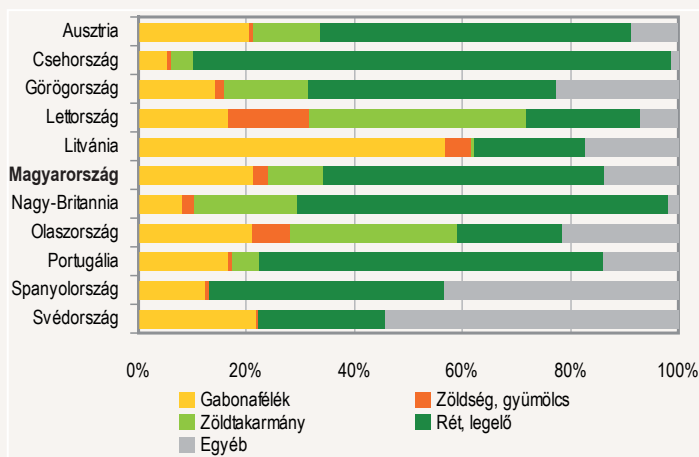
Az EU tagállamaiból Ausztria bioterületének a mezőgazdasági területből elfoglalt aránya a legnagyobb, az uniós átlag háromszorosa. Észtország, Lettország és Svédország öko-gazdálkodása egyaránt mintegy 10%-os arányt képvisel. Magyarországon a mezőgazdasági terület 2,1%-án folyt 2007-ben biogazdálkodás, hasonlóan a Benelux államokhoz. Az unión kívüli európai országok közül Liechtenstein és Svájc mezőgazdasági területének 30, illetve 11%-án folytattak biogazdálkodást.

Mit és hol termelnek legnagyobb arányban

A rendelkezésre álló adatok szerint gabonát a bioterületek legnagyobb hányadán Litvániában termeltek, Magyarországon ez az arány 21%-os volt, amely Ausztria, Dánia és Svédországgal közel azonos. Egyes országokban az éghajlati viszonyok következtében a biogazdálkodás elsősorban a rét, legelő használatát jelenti, amely az ökoállattartást segíti elő. Írországban, Csehországban, Nagy-Britanniában, Hollandiában és Szlovákiában arányuk az ökotereletből 65–90% közötti. A biozöltségek és gyümölcsök termelése annak ellenére képvisel még mindig viszonylag alacsony volument, hogy nő a kereslet irántuk. Az uniós országok közül legnagyobb területen, 80 ezer hektáron Olaszországban termelik e termékeket, amelyek bioterületének még így is mindössze 7%-át teszik ki. Bulgária és Lettország ökotereletének 29, illetve 15%-án termelnek zöltséget, gyümölcsöt. Hazánkban a legfontosabb biotermék a búza, tönkölybúza, amelyeket biokenyérlisztként, biotésztaként forgalmaznak. Az olajnövények közül a napraforgó, repce és az olajtök termelése jelentős. Zöltségből, gyümölcsből még mindig mérsékelt a termelés, területük az összes bioterület 2–3%-át foglalja el.

4. ábra

A bioterületek megoszlása főbb növénycsoportok szerint, 2007

A bioállattartás alakulása néhány kiemelt országban

A bioállat-tenyésztés volumene igen alacsony az unióban, aránya az összállományhoz képest szarvasmarhából 1,8, sertésből 0,3, baromfiból 0,8%. Ennél valamivel magasabb, 2,6% a biojuhállomány aránya, és négy országban (Csehország, Észtország, Litvánia és Ausztria esetében) 26–32% között volt.

Bioállatok aránya a főbb tenyésztő országokban, 2007
(EU állománya = 100,0)

Ország	Szarvasmarha, %	Ország	Sertés, %	Ország	Juh, %	Ország	Baromfi, %
Ausztria	21,3	Görögország	35,6	Nagy-Britannia	30,7	Nagy-Britannia	40,3
Olaszország	15,2	Dánia	14,7	Olaszország	30,6	Olaszország	12,2
Csehország	8,5	Ausztria	12,5	Görögország	15,3	Hollandia	10,3
Dánia	8,2	Hollandia	10,2	Spanyolország	7,8	Ausztria	10,0
Svédország	6,8	Nagy-Britannia	9,1	Szlovákia	3,1	Belgium	9,6

2. tábla

A főbb bioállatok tartása a 2. táblában felsorolt országokra koncentráldódik, melyek együttesen az unió állományának 60–88%-át teszik ki. Magyarországon 2007-ben az 1441 biotermelő alig tizede foglalkozott állattartással, állatfajonként arányuk az unió átlagának csupán 1%-át jelentette.

A magyar biotermelés helyzete

Magyarországon a biogazdálkodásba bevont területek nagysága 1996-ban még csak 12,5 ezer hektár volt, azóta megtízszereződött. 2005-ben megtorpant a növekedés a gazdálkodóknak nyújtott támogatások csökkenésével, melynek következtében kevesebben vállalták a mezőgazdasági termelést, viszont nőtt az egyéb tevékenységből (kereskedeleből, feldolgozásból) élők száma. Az átállási időszak több évet vesz igénybe, ezalatt kisebb a jövedelmezőség. 2007-ben az ellenőrzött terület 12%-a tartozott ebbe a kategóriába.

Magyarországon ellenőrzött biogazdálkodással 1993–1994 óta foglalkoznak, jelenleg két hivatalos ellenőrző szervezet működik, a biogazdálkodást folytató vállalkozások 95%-át felügyelő Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. és a Hungária Öko Garancia Kft.

Az előállított biotermékek az ország különböző pontjain megtalálható, mintegy 15 biopiacon, illetve az élelmiszer-áruházak biorészlegében vásárolhatók meg. A hazai növekvő kereslet ellenére a biotermékek 90%-a exportra kerül.

Elérhetőségek:

zsuzsa.szittya@ksh.hu

Telefon: (06-1) 345-6005

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (06-1) 345-6789

www.ksh.hu